

## Менің кіші отанымның тарихы

## Мақсаты:

-Тұған өлкемнің тарихын зерттей отырып Тараз қаласының тарихи кезеңдеріне, табиғи климаттық ерекшеліктеріне, әлеуметтік түрмисстүк салаларына тоқталу;

-Ортағасырлық көне тарихи ескерткіштері туралы мағлұмат беру;

ТАРАЗ

## Максаты:

Тараз Қазақстанның ортағасырлық қалаларының ішіндегі ең

белгілісі, ең көнесі. Тараз қаласының 2000 жылдық тарихы бар

-Тұған өлкемнің тарихын зерттей отырып Тараз  
екені барлығына мәлім, және сол мекен еткен үақытында қала

қаласының тарихи кезеңдеріне, табиғи климаттық

жірнеше атауын өзгерту. Қаланың алғашқы атауы Талас немесе Тарас  
ерекшеліктеріне, әлеуметтік тұрмыстық салаларына

болған. Қала атауы XVIII ғасырда – Әулиеата деп аталды, кейін 1936  
тоқталу;

жылы – Мирзоян аты берілді, 2 жылдан кейін яғни 1938 жылы жыр

–Ортағасырлық көне тарихи ескерткіштері туралы

алыбы Жамбыл есімін иеленді. Ал 1997 жылы 8 қаңтарда Қазақстан  
мағлұмат беру;

Республика Президентінің жарлығымен ежелгі аты қайтарылып, Тараз

аталды.



Тараз - Қазақстанның ортағасырлық қалаларының ішіндегі ең

ТАРАЗ КАЛАСЫНЫН КҮРҮЛУ ТАРИХЫ  
белгілісі, ең көне сі! Тараз қаласының 2000 жылдық тарихы бар

Тараз алас азені болында созылған жатқан тарихи мекен еткен үақытында кала.

Мүшкүншілдегі атаяның өзіретінің Калыңдық Земарх Тарлақынан атаяның тұрғындарынан көнбайын мәтіндер

берген. Бірнеше онжылдықтан кейін 630 жылы ол туралы Қытай саяхатшысы Сю-сань-Цзан өолған. Қала атауы XVII ғасырда – Әүлиеата деп аталды, кейін 1936 жылайын аты берілді. 2 жылдан кейін 1938 жылы жир атасы туралы кім не демеген? Мысалы, 1938 ғасырдағы араб Географи

Аяловы Жамбыл естімінде жазылған “Тарас” факультетінде 1997 жылдың 8 қаңтардағы Қазақстан орлары, төрт қақпасы мен адамдары мекендерген Қамалы бар үлкен бекіністі қала. Республика Президентінің жарлығымен ежелгі аты Қайтарылып, Тарас

аталды.

# ТАРАЗ ҚАЛАСЫНЫҢ ҚҰРЫЛУ ТАРИХЫ

Тараз - Талас өзені бойында созылып жатқан тарихи қала. Ол V ғасырға дейін салынған. Қарахан кесеңесі Алғашқы рет 568 жылы византиялық елші Земарх Тараз қаласы түралы некен-саяк мәліметтер Қазақстанда 1 ғасырдан сакталған сөзүт берген. Бірнеше онжылдықтан кейін 630 жылы ол туралы Қытай саяхатшысы Сю-ань-Цзан өнері ескерткіші. Қазіргі Тараз қаласының хабарлайды. Таразды Ұлы Жібек жолының бойында орналасқан манызды сауда орталығы деп батыс шетіндегі Кесене Қарахан әулетінен атайды. Тараз қаласы туралы кім не демеген? Мысалы, X ғасырдағы араб географы шыққан белгілі хан Ша-Махмуд Бұғра Қарахан Әл-Макдиси былай деп жазды: “Тараз - бақтары қыруар көп, халықтығыз қоныстанған, қабірінің басына орнатылған орлары, төрт қақпасы мен адамдары мекендереген қамалы бар үлкен бекіністі қала.



Айша бибі кесенесі  
XI-XII ғасырлардағы сәүлет өнерінің  
көрнекті ескерткіші. Жамбыл облысы Жамбыл  
ауданында Айша бибі ауылында орналасқан

Айша бибі кесенесі

XI-XII ғасырлардағы сәүлет өнерінің

көрнекті ескерткіші. Жамбыл облысы Жамбыл

ауданында Айша бибі ауылында орналасқан

### Тектүрмас күмбезі (кесенесі)

Сәүлет өнері ескерткіші. Орта ғасырдың басындағы  
көне қаланың орнында - Жамбыл облысының Талас  
ауданындағы Қызыларық ауылының маңындағы Талас  
өзенінің оң жағалауында орналасқан. Мазар (кумбез)

14 ғасырда салынған

## Қаланың дамудағы кезеңдері

X-XII ғасырларда Таразда сәүлет өнерінің бірнеше тамаша туындылары тұрғызылды. Бұлардың ішіндегі ең ірісі – Әулие Ата күмбезі мен Тараз моншасы. Қала ішінде су құбырлары жүргізілді XI-XII ғасырларда қалада теңге шығарылды. Кейінірек XVI ғасырда Жетісуда Қазақ хандығы құрамына енген кездे де қала өз жалғасын тауып кетті.

# Қаланың дамудағы кезеңдері

X-XII ғасырларда Тараз қаласындағы күлгөтерінің бірнеше тамаша

туындылары түрғызылды. Булардың ішіндегі ең ірісі 15 жылда Ата  
кумбейе ғоноғынан 15 жылда Ата

XI-XII ғасырларда айналаудағы күлгөтерде шифиаршылардың Көйлінірбек хана ғасырда

Хетісүда қалады. Қаладының жалғасынан 663 деңгээзде 663 қалада мөз жалғасын

Тараз қаласының ұлымынан 70% қазақтар.

Қалада орыстар, өзбектер, корейлер, татарлар, түріктер, немістер  
, курдтер, дүнгендер, қыргыздар, гректер, әзірбайжандар, үйғырла  
р, шешендер тұрады. Қалада достық үйі бар.

# Табиғаты және климаты

Облыстың айтарлықтай аумағын Бетпақ-Дала және Мойынқұм алады, тек оңтүстік-батыс, оңтүстік және оңтүстік-шығыс шеті таулармен шектелген (Қаратай, Қырғыз және Шу-Іле Алатау таулары). Рельефтің бұл ерекшелігі облыс Тарас қаласы өртүрлінің көндіреді. Табиғи ландшафттардың 15 ғорасы мен фаянасы 500,0 мың адамды қурайды. Бұл ретте 1-кірімдіктердің 3 мыңнан астам түрі бар. Аң аулайтында өңірдің жалпы алаңы 13,9 мың га құрайды, онда жаңа жарлардың 40-тан астам түрі мекендейді. 27,8 мың га алаңды құрайтын балық шаруашылық қоры 74 су айдынынан тұрады, оның ішінде 73 су айдыны балық Қалада орыстар, өзбектер, корейлер, татарлар, түріктер, немістер шаруашылығына жарамды. Ірі бөгөндерден Тасөткел және Теріс-Ащыбулақ бар. Балық аулау кесібінде толстолобик, ақмарқа, карп, сазан, көк серке, тыран балық, краль, торта балықтарын аулау кең таралған.

# Табиғаты және климаты

## Өнер кәсібі

Облыстың айтарлықтай аумағындаға дала және Мойынқұм алады, тек

онтустік-батыс оңтустік және оңтустік шығың шеті таулармен шектелген  
Таразда қаратау тауларының бектеріндегі қаратау фосфор зауыты  
(Қаратас, Қырғыз және Шу-Іле Алатау таулары). Рельефтің бұл ерекшелігі  
Хұмыс істеп түр. Бұл зауыт фосфор шығарудан әлемдегі беделді

облыс климатына әртүрлілік ендіреді. Табиғи ландшафттардың флорасы мен  
орындардың бірінде. Облыста бірдей З зауыт ашылған болатын,  
фаунасы кең және әртүрлі. Облыста өсімдіктердің З мыңнан астам түрі бар.

солардың бірі «Жамбыл фосфор зауыты», «Химпром», «Жаңа Жамбал

Аң аулалытын өңірдің жалпы алаңы 13,9 мың га құрайды, онда жануарлардың  
фосфор зауыты». Қалада темір құрастыруышы зауыты, автожөндеу

40-тан астам түрі мекендейді. 27,8 мың га алаңды құрайтын балық  
зауыты, «Автобөлшектер» зауыты т.б. зауыттар жұмыс істеп түр.

шаруашылық қоры 74 су айданынан тұрады, оның ішінде 73 су айданы балық  
шаруашылығына жарамды. Ирі бөгендерден Тасөткел және Теріс-Ащыбулақ бар.

Балық аулау кәсібінде толстолобик, ақмарқа, карп, сазан, көк серке,

тыран балық, краль, торта балықтарын аулау кең таралған.

## Әнер кәсібі

Мен өз жұмысымды елбасының Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың

«Болашаққа қарағандау: тарихи нарынжар мендерде» әндөң Қартағының филологиялық музейінде орналасқан жердің мұстарифтерінің бүрлгебұйжеттерінің фоматтарын шеңбердеңдегі күрделісінде реалдан дармандаудың ақабі мәдениеттің облыс орталығындағы күрделістүзбекшілік аудиторияның бересеңін, солардың бірі «Жаныбай Қызынандағы оқытушылардың, белгілілердің», «Жаңа Жамбал фосфор зауыты», «Ракадаттың мәркәндердегі күрделісіндең», автожөндеу зауыты, «Автоболшактегі жүргізу тәжірибелі әсептердің ішіндең» жұмыс істеп тұр.

Тарихта баға жетпес қойнау барын -

деп өз жұмысымды аяқтаймын.

